

Cornelis Boogerd

Jsou děti z waldorfských škol zdravější?

V posledních čtyřiceti letech se stále častěji objevují nemoci, jakými jsou například alergie, ekzémy a astma. Především děti se často potýkají s nevysvětlitelnými infekcemi, viry, ekzémy a jinými obtížemi. Věda sice tato témata dostatečně zkoumala, ale nemá pro ně ještě žádné jednoznačné vysvětlení. Jeden z výzkumů sledoval, zda existují rozdíly, které by souvisely s prostředím a okolím dítěte.* V pěti západoevropských státech, Německu, Švédsku, Nizozemsku, Švýcarsku a Rakousku, na tomto výzkumu vzájemně spolupracovaly výzkumné instituty. Do výzkumu bylo zahrnuto celkem 6630 dětí. Dvě třetiny těchto dětí byly vychovávány v antroposofickém kulturním prostředí či na waldorfských školách, jedné třetině dětí se dostávalo běžné výchovy. Rodiče museli vyplnit podrobné dotazníky, sbírat prach ze země a prach z postelí, dětem byla odebrána krev pro různá testování.

Prokazalo se, že antroposoficky vychovávané děti mají o 20-30 % méně senné rýmy a ekzémů než ostatní děti. U alergií byl rozdíl mezi 32 až 39 %. Samozřejmě se můžeme ptát, proč se takové rozdíly objevují, neboť by to mohla být indikace příčin těchto onemocnění. Také by to mohlo dát podnět, jak tento stav zlepšit. K tomu posloužil také výzkum životního stylu jednotlivých rodin. Při něm se prokázaly některé patrné rozdíly. Skoro 40 % waldorfských dětí ještě nikdy neužívalo antibiotika, ve státních školách to bylo jen 15 %. U alopatick potlačujících záněty, jako například paracetamol, bylo zjištěno, že je ještě nikdy neužívalo 43 % waldorfských dětí oproti 8 % dětí z běžných škol. Čtvrtina waldorfských dětí byla očkovaná proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám, kdežto u dětí státních škol byly očkovány tři čtvrtiny. Jedna třetina waldorfských dětí spalničky prodělala, u dětí ze státních škol to byla jedna desetina. Nejzřetelnější rozdíly byly vidět v Německu, Nizozemsku a Švédsku. V Rakousku byly tyto rozdíly jen málo zřejmé.

Také zvyky ve stravování ukázaly jasné rozdíly: tři čtvrtiny waldorfských dětí se stravují biopotravinami, u dětí ze státních škol to byla jen jedna čtvrtina.

Vedoucí výzkumů, stejně jako jejich další komentátoři, považují tyto výsledky za potvrzení východisek antroposofické nauky o člověku. K tomu patří také názor, že infekční onemocnění v dětství napomáhají k tomu, aby byl vystavěn silný imunitní systém. Proto tito rodiče používají méně antibiotik a prostředků k potlačení horečky. Ve sterilním prostředí se jen stěží může posilovat imunitní systém. Toto hledisko může být také potvrzeno skutečností, že u dětí, které žijí na venkově, se může vyvinout lepší imunitní systém než u dětí, které žijí ve městě, ačkoliv (nebo právě proto?) se více setkávají s bakteriemi. Také biologická strava podporuje životní síly. Samozřejmě se na podobná zjištění nesmíme dívat jako na výzvu k nedodržování základních hygienických pravidel. Ovšem očkování, která také nejsou vždy bez rizika, dětem ubírají možnost vypořádat se s normálními dětskými nemocemi, a tím posilovat vlastní tělesnou schránku.

Kromě těchto fyzicky doložitelných rozdílů existují samozřejmě ještě nehmotné rozdíly ve výchově, které mají také dopad na zdraví dítěte. Především malé děti potřebují klid, zdravé smyslové vjemy, zdravou výživu, rytmus a pravidelnost. Velké množství chemických prostředků ve výživě zapříčiňuje neklid a agresivitu. Jedním z velmi sporných prostředků je například aspartam, který je dáván i do mnoha tzv. zdravých výrobků jako náhražka cukru (do

* D. Schram - Bijkerk: Microbial agents, allergens and atopic diseases. Institute for Risk Assessment Sciences, 2006, University Utrecht.

nápojů, žvýkaček, jogurtů a vitaminů).

Také vjemy, které děti musejí zažívat u různých technických přístrojů, mají chaotický účinek na zdravý vývoj imunitního systému. Nejen proto, že to jsou někdy vjemy násilné a nevhodné, ale také proto, že si k těmto vjemům děti jen stěží mohou vybudovat nějaký vnitřní vztah. Děti tyto vjemy nemohou správně strávit, takže nadále leží v lidském organismu a pak se mohou projevovat ve formě alergií, agresivity, hyperaktivity atd. Ve všech případech se jedná o přecitlivělost vůči vnějšímu světu.

V porovnání s uvedenými pěti státy je situace v České republice poněkud odlišná. Waldorfská pedagogika a antroposofické lékařství, stejně jako biodynamické zemědělství, ještě nejsou zcela přijaty veřejností. Je také otázkou, zda 40 % českých waldorfských dětí neužívá žádná antibiotika. Osobně o tom pochybuji. Před půl rokem bylo v České republice zjištěno, že antibiotika ztrácejí svoji účinnost. Lékaři byli varováni, aby nepředepisovali tak velké množství a tak silná antibiotika, neboť by tím mohla vznikat rezistence. České zdravotnictví ještě nenazírá na člověka jako na toho, kdo by měl převzít zodpovědnost za vlastní život. Jeho systém je stále ještě postaven na hierarchické autoritě, přičemž strach není šířen pouze mezi pacienty, ale také mezi lékaři, zejména pokud jde o požadavek začít s očkováním od prvního týdne apod. Lidé, ať již pacienti nebo lékaři, kteří chtějí žít podle svých názorů a přesvědčení, se mohou dostat do velkých nepříjemností. Nová kultura může v tomto slova smyslu vzniknout jen tehdy, bude-li stále více lidí chtít vědoměji řídit svůj život a pro tento životní styl vybojují ve společnosti prostor a právo. Jinak bude jedinec neustále stát osamocený proti státnímu mocenskému aparátu a farmaceutickému průmyslu.

Nová kultura se může vytvářet i v rámci jedné rodiny, jak také výzkum prokazuje. I ty nejmenší vědomé úvahy, jež si člověk při takovém životním způsobu klade, mají vliv na celou kulturu. Dokonce i skupina rodičů, například v jedné třídě, může smysluplně působit a tvořit v tomto smyslu. Pro děti je samozřejmě obtížnější, pokud některé děti ze třídy smí mít mobilní telefon a ostatní ho kvůli škodlivému záření mít nemohou. Jak můžeme společně tento problém řešit? Nejedná se tady o to, aby byla zvěstována nějaká dogmata a aby se kategoricky odstranily všechny technické přístroje. Různé věkové fáze vyžadují různé pedagogické postoje. Neméně důležité je nahlédnout do vlivů a účinků stravování, léčiv nebo moderních technických přístrojů na dítě a na nás samotné.